

Spis treści

Wykaz skrótów	XIII
Wprowadzenie	XVII
Rozdział I. Regulamin pracy i obwieszczenie o czasie pracy	1
1. Wprowadzanie regulaminu pracy	1
2. Postanowienia obligatoryjne regulaminu pracy	2
2.1. Systemy czasu pracy, rozkład czasu pracy, okresy rozliczeniowe	3
2.1.1. Systemy czasu pracy	3
2.1.1.1. Wybór systemu czasu pracy	3
2.1.1.2. Inne rozwiązania w systemie równoważnym	3
2.1.2. Rozkład i harmonogram czasu pracy	5
2.1.3. Okresy rozliczeniowe	12
2.2. Pora nocna	13
2.2.1. Cele wprowadzenia pory nocnej	16
2.2.2. Pora nocna kierowców	16
2.3. Potwierdzanie obecności w pracy	17
2.4. Warunki przebywania na terenie zakładu w czasie pracy i po jej zakończeniu ...	23
2.4.1. Wyjścia prywatne	23
2.4.2. Zasady przebywania przez pracowników na terenie zakładu poza godzinami pracy	24
2.5. Usprawiedliwianie nieobecności	26
2.5.1. Zachowane prawo do wynagrodzenia	29
2.5.2. Rodzaje dowodów usprawiedliwiających nieobecność pracownika	32
2.6. Termin, miejsce i częstotliwość wypłat wynagrodzenia	34
3. Postanowienia fakultatywne regulaminu pracy	36
3.1. Niedziela i święto	37
3.2. Limit godzin nadliczbowych	44
3.3. Roczny kalendarz czasu pracy	47
3.4. Wykorzystanie czasu pracy na pracę zawodową	51
3.5. Okresy wliczane do czasu pracy	55
3.6. Przerwy w pracy	57
3.6.1. Przerwa śniadaniowa	57

3.6.2.	Przerwy przy pracy z monitorem	59
3.6.3.	Przerwa na lunch	60
3.6.4.	Przerwa na karmienie	64
3.6.5.	Przerwy dla niepełnosprawnych	66
3.7.	Praca zmianowa	67
3.8.	Wyjścia prywatne	70
4.	Obwieszczenie o czasie pracy	75
5.	Wzory dokumentów – regulamin pracy	78
Rozdział II. Porozumienia z załogą		87
1.	Porozumienie o wydłużeniu okresów rozliczeniowych do 12 miesięcy	87
1.1.	Aspekty prawne	87
1.2.	Zalety i wady przedłużenia okresu rozliczeniowego	88
1.3.	Zasady wprowadzania wydłużonych maksymalnie do 12 miesięcy okresów rozliczeniowych	96
1.4.	Treść porozumienia	98
2.	Porozumienie o wprowadzeniu ruchomego czasu pracy	102
2.1.	Ruchomy czas pracy w systemie podstawowym i równoważnym	103
2.2.	Zasady wprowadzania ruchomego czasu pracy	107
3.	Porozumienie o wprowadzeniu przerywanego czasu pracy	109
3.1.	System przerywanego czasu pracy	109
3.2.	Zasady organizacji pracy w systemie przerywanym	110
3.3.	Wprowadzanie systemu przerywanego	111
4.	Wzory dokumentów	114
4.1.	Porozumienie w sprawie wprowadzenia 12-miesięcznego okresu rozliczeniowego	114
4.2.	Porozumienie dotyczące wprowadzenia ruchomego czasu pracy	115
4.3.	Porozumienie w sprawie stosowania przerywanego czasu pracy	116
Rozdział III. Umowa o pracę i wnioski pracowników		117
1.	Postanowienia umowne dotyczące czasu pracy	117
1.1.	Podstawowe elementy umowne dotyczące każdego pracownika	118
1.2.	Limit godzin ponadwymiarowych niepełnoetatowców	121
1.3.	Pozostałe postanowienia umowne	125
1.4.	Czas pracy kadry kierowniczej	127
2.	Wnioski pracowników	129
2.1.	Wniosek o indywidualny rozkład czasu pracy	130
2.2.	Wniosek o ruchomy czas pracy	134
2.3.	Wniosek o elastyczny czas pracy rodzica dziecka niepełnosprawnego	137
2.4.	Wniosek o system weekendowy	138
2.5.	Wniosek o system skróconego tygodnia pracy	141
2.6.	Wniosek o wyjście prywatne	143
2.7.	Wniosek o odbiór czasu wolnego za nadgodziny	147
2.8.	Wniosek o poinformowanie PIP o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	151

2.9.	Wniosek o łączenie korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy	151
2.10.	Wniosek o obniżenie etatu zamiast urlopu wychowawczego	157
3.	Wzory dokumentów	159
3.1.	Wniosek o ustalenie indywidualnego rozkładu czasu pracy	159
3.2.	Wniosek o wprowadzenie ruchomego czasu pracy	160
3.3.	Wniosek o elastyczny czas pracy dla rodzica dziecka niepełnosprawnego	161
3.4.	Wniosek o stosowanie weekendowego czasu pracy	162
3.5.	Wniosek o wprowadzenie systemu skróconego tygodnia pracy	163
3.6.	Wniosek o udzielenie zgody na wyjście prywatne z pracy	164
3.7.	Wniosek o udzielenie czasu wolnego za godziny nadliczbowe	165
3.8.	Wniosek o poinformowanie inspektora pracy o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	166
3.9.	Wniosek o łączenie korzystania z urlopu rodzicielskiego lub jego części z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego takiego urlopu	167
3.10.	Wniosek o obniżenie wymiaru czasu pracy pracownika uprawnionego do urlopu wychowawczego	168
Rozdział IV. Harmonogramy czasu pracy		169
1.	Zasady tworzenia harmonogramów czasu pracy	169
2.	Porównanie systemów czasu pracy	175
2.1.	System podstawowy	177
2.2.	System 4-brygadowy i praca w ruchu ciągłym	178
2.2.1.	System 4-brygadowy	178
2.2.2.	Praca w ruchu ciągłym	179
2.3.	Systemy równoważne	179
2.3.1.	System czasu pracy umożliwiający wydłużenie dobowego wymiaru czasu pracy do 12 godzin	180
2.3.2.	System czasu pracy umożliwiający wydłużenie dobowego wymiaru czasu pracy do 16 godzin	180
2.3.3.	System czasu pracy umożliwiający wydłużenie dobowego wymiaru czasu pracy do 24 godzin	181
2.4.	Systemy indywidualne	181
2.4.1.	System weekendowy	182
2.4.2.	System skróconego tygodnia pracy	182
2.5.	Zadaniowy czas pracy	183
2.6.	Skrócony czas pracy	184
2.7.	Przerywany czas pracy	185
3.	Ogólne zasady tworzenia harmonogramów czasu pracy	186
3.1.	Wymiary czasu pracy	187
3.2.	Planowanie dni roboczych	191
3.3.	Odpoczynek dobowy i doba pracownicza	194
3.4.	Odpoczynki tygodniowe 35-godzinne	198
3.5.	Skrócone odpoczynki tygodniowe w grafiku	201
3.6.	Liczba dni pracy z rządu w harmonogramie	204

3.7.	Planowanie dni wolnych od pracy w grafikach	205
3.8.	Sposób na zapewnienie co czwartej niedzieli wolnej od pracy	209
3.9.	Nierównomierny rozkład czasu pracy	212
3.10.	Tworzenie grafiku niepełnoetatowcom	214
3.11.	Tworzenie grafików dla pracowników niepełnosprawnych	216
3.12.	Planowanie czasu pracy pracownikom tymczasowym	218
3.13.	Łączne planowanie czasu pracy w ramach kilku umów w grupie kapitałowej	219
3.13.1.	Nadużycie osobowości prawnej	220
3.13.2.	Pozorność oświadczenia woli	220
3.13.3.	Pozorność i nieważność tej samej umowy	221
3.14.	Tworzenie nowego grafiku a analiza poprzedniego	222
3.15.	Planowanie dyżurów czasu pracy w grafikach	223
3.16.	Harmonogram a ewidencja czasu pracy	226
3.17.	Konsekwencje błędów w grafiku	228
4.	Przykładowe harmonogramy czasu pracy w różnych systemach czasu pracy	230
4.1.	Harmonogramy w systemie podstawowym	230
4.1.1.	8 godzin w czasie podstawowym	230
4.1.2.	Nierównomierny rozkład czasu pracy	230
4.2.	Harmonogramy w 4-brygadówce	237
4.3.	Harmonogramy w ruchu ciągłym	240
4.4.	Harmonogramy w systemie równoważnego czasu pracy do 12 godzin	246
4.5.	Harmonogramy w systemie równoważnego czasu pracy do 16 godzin	258
4.6.	Harmonogramy w systemie równoważnego czasu pracy do 24 godzin	259
4.7.	Harmonogramy w systemie skróconego tygodnia pracy	264
4.8.	Harmonogramy w systemie weekendowym	267
4.9.	Harmonogramy w systemie przerywanym	273
Rozdział V. Polecenia i pisma pracodawcy	279	
1.	Polecenia pracodawcy	279
1.1.	Polecenie pracy w godzinach nadliczbowych	279
1.2.	Polecenie odbioru czasu wolnego za nadgodziny bez wniosku pracownika	283
1.3.	Polecenie odbioru dnia wolnego za niedzielę (święto)	285
1.4.	Polecenie pełnienia dyżuru	286
1.5.	Polecenie odbycia podróży służbowej	290
2.	Dokumenty uzgadniane z pracownikiem	293
2.1.	Przydział zadań w zadaniowym czasie pracy	293
2.2.	Uzgodnienie z pracownikiem odbioru dnia wolnego za sobotę	296
2.3.	Zgoda na pracę w godzinach nadliczbowych/nocnych pracownika opiekującego się dzieckiem	298
2.4.	Zgoda kobiety w ciąży na delegacje i pracę w systemie przerywanym	302
3.	Wykazy prac dających szczególne uprawnienia w zakresie czasu pracy	303
3.1.	Wykaz prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia	303
3.1.1.	Praca o charakterze szkodliwym	303
3.1.2.	Praca uciążliwa	303
3.1.3.	Prace monotonne oraz wykonywane w z góry ustalonym tempie	304

3.2.	Wykaz prac szczególnie niebezpiecznych	307
4.	Wzory dokumentów	309
4.1.	Polecenie pracy w godzinach nadliczbowych	309
4.2.	Udzielenie czasu wolnego w zamian za pracę w godzinach nadliczbowych	310
4.3.	Polecenie odbioru dnia wolnego w zamian za pracę w niedzielę lub święto	311
4.4.	Polecenie pełnienia dyżuru	312
4.5.	Polecenie wyjazdu służbowego	313
4.6.	Okresowy przydział zadań dla pracownika zatrudnionego w zadaniowym systemie czasu pracy	315
4.7.	Uzgodnienie terminu odbioru dnia wolnego	316
4.8.	Zgoda pracownika na zatrudnianie w godzinach nadliczbowych, w porze nocnej, planowanie przedłużonego dobowego wymiaru czasu pracy powyżej 8-godzinnej normy, zatrudnianie w systemie przerywanym oraz delegowanie poza stałe miejsce świadczenia pracy	317
4.9.	Zgoda pracownicy w ciąży na delegacje oraz pracę w systemie przerywanym ..	318
Rozdział VI. Lista obecności i ewidencja czasu pracy		319
1.	Lista obecności	319
2.	Ewidencja czasu pracy	325
2.1.	Podstawy prawne	325
2.2.	Wygląd ewidencji	327
2.3.	Sposób wypełniania ewidencji	332
2.4.	Ewidencja a dyżury pracownicze	336
2.5.	Ewidencja a podróże służbowe	339
2.6.	Ewidencjonowanie przerw w pracy	340
2.7.	Ewidencjonowanie minut pracy	341
2.8.	Rodzaj nieobecności w pracy	341
2.9.	Opieka nad dzieckiem do lat 14	343
2.10.	Zwolnienie z obowiązku świadczenia pracy	346
2.11.	Kilka rodzajów nieobecności w ciągu dnia pracy	351
2.12.	Kierowcy	352
2.13.	Skutki nieprowadzenia ewidencji	356
3.	Wzory dokumentów – karta drogowa zgodna z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 17.9.2002 r. w sprawie określenia wzoru karty drogowej (Dz.U. Nr 155, poz. 1291)	357
Rozdział VII. Zgłoszenia do Państwowej Inspekcji Pracy		359
1.	Istota zgłoszeń	359
2.	Informacja o wydłużeniu okresu rozliczeniowego do maksymalnie 12 miesięcy	360
3.	Informacja o wydłużeniu okresu rozliczeniowego w równoważnym czasie pracy	362
4.	Informacja o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	364
5.	Wzory dokumentów	366
5.1.	Powiadomienie o stosowaniu 3-miesięcznych okresów rozliczeniowych	366
5.2.	Informacja o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	367
Rozdział VIII. Regulamin wynagradzania a czas pracy		369
1.	Zasady ogólne z KP	369

2.	Inne zasady rozliczania nadgodzin	377
3.	Ryczałty za noce lub nadgodziny	380
4.	Wyższe dodatki nocne	382
5.	Dodatki zmianowe i świąteczne	383
6.	Zasady rekompensaty dyżurów pełnionych przez pracowników	385
7.	Wynagrodzenie za wezwanie do sądu/prokuratury itd.	387
Rozdział IX. Czas pracy na liście płac		389
1.	Uwagi ogólne	389
2.	Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe	390
2.1.	Normalne wynagrodzenie za godziny nadliczbowe	391
2.2.	Dodatki za godziny nadliczbowe	395
2.3.	Wpływ siatki płac na wynagrodzenie za nadgodziny	396
2.4.	Ryczałt za godziny nadliczbowe	399
2.4.1.	Zasady stosowania ryczałtu	399
2.4.2.	Sposób wprowadzania ryczałtu	401
2.4.3.	Kalkulacja wysokości ryczałtu	402
2.4.4.	Zalety wprowadzenia ryczałtu	404
3.	Wpływ udzielania czasu wolnego w zamian za nadgodziny na wynagrodzenie	404
3.1.	Rekompensata w tym samym miesiącu	405
3.2.	Rekompensata w innym miesiącu	406
4.	Wpływ wyjść prywatnych na wynagrodzenie	412
5.	Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe pracowników niepełnoetatowych	414
6.	Wynagrodzenie za pracę w nocy	416
7.	Wynagrodzenie za dyżur	418
8.	Wynagrodzenie za przerwy w systemie przerywanym	420
Rozdział X. Dokumentacja dotycząca ewidencjonowania czasu pracy		423
1.	Ogólne zasady prowadzenia dokumentacji dotyczącej ewidencjonowania czasu pracy	423
2.	Dokumentacja dotycząca ewidencjonowania czasu pracy prowadzona w postaci papierowej	429
3.	Elektroniczna dokumentacja dotycząca ewidencjonowania czasu pracy	431
3.1.	System teleinformatyczny	433
3.2.	Zasady zapisywania dokumentów elektronicznych	435
3.3.	Dołączanie dokumentów papierowych do elektronicznej dokumentacji	437
3.4.	Zasady numerowania dokumentów elektronicznych	440
3.5.	Przenoszenie dokumentacji pomiędzy systemami teleinformatycznymi	441
4.	Dokumentacja z zakresu urlopów wypoczynkowych	443
5.	Zasady i okres przechowywania dokumentacji z obszaru czasu pracy	445
6.	Lista kontrolna – zasady przechowywania dokumentacji pracowniczej od 1.1.2019 r. ..	450
Rozdział XI. Stanowiska urzędowe		453
1.	Stanowiska dotyczące czasu pracy	453
1.1.	Zmiany w harmonogramach czasu pracy	453
1.2.	Doba po dniu wolnym i zmiana harmonogramu	454

1.3.	Roczny limit nadgodzin	454
1.4.	Praca zmianowa	457
1.5.	Przerwy niepłatne w czasie pracy i czas wolny za nadgodziny	457
1.6.	Odpracowanie wyjścia prywatnego	459
1.7.	Wyjścia prywatne, odwołanie indywidualnego rozkładu czasu pracy, wynagrodzenie za nadgodziny dobowe	459
1.8.	Czas pracy niepełnosprawnych	462
1.9.	Nadgodziny kierowników	464
1.10.	Termin wniosku o czas wolny	465
1.11.	Czas wolny a godziny ponadwymiarowe	466
1.12.	Doba pracownicza	467
1.13.	Doba i odpoczynek dobowy a praca zmianowa	469
1.14.	Równoważenie odpoczynku	470
1.15.	Pojęcie dnia wolnego wynikającego z przeciętnie 5-dniowego tygodnia pracy ...	471
1.16.	Pojęcie niedzieli i święta	473
1.17.	Pojęcie niedzieli w placówkach handlowych	474
1.18.	Co czwarta niedziela wolna	474
1.19.	Weekendowy czas pracy a nadgodziny	475
1.20.	Dzień wolny za pracę w sobotę	475
1.21.	Praca w sobotę	476
1.22.	Nadgodziny między dwiema dobami	477
1.23.	Nadgodziny w ruchomym czasie pracy	479
1.24.	Ryczałt za nadgodziny	480
1.25.	Czas wolny za dyżur a wynagrodzenie	481
1.26.	Obliczanie dodatku za nadgodziny	482
1.27.	Czas wolny za nadgodziny	485
1.28.	Ewidencja czasu pracy kierowców	485
2.	Stanowiska dotyczące zmian w dokumentacji pracowniczej	486
2.1.	Formaty plików w dokumentacji elektronicznej	486
2.2.	Okresy przechowywania dokumentacji	487
2.3.	System teleinformatyczny i numeracja dokumentów	489
2.4.	Zasady przechowywania dokumentacji	492
2.5.	Inna dokumentacja w sprawach związanych ze stosunkiem pracy	494
2.6.	Przechowywanie dokumentacji pracowniczej	495
2.7.	Dokumentacja elektroniczna	498
2.8.	Ewidencja czasu pracy i wnioski mailowe	501
2.9.	Prowadzenie dokumentacji pracowniczej w dwóch postaciach jednocześnie – papierowej i elektronicznej	502
Rozdział XII. Adresy – okręgowe inspektoraty pracy, ich oddziały i biura terenowe		503
Rozdział XIII. Akty prawne – Dział Szósty Kodeksu pracy		507
Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy		507